

Tóth Antal százados

A MAGYAR DEMOKRATIKUS HADSEREG MEGALKULASA
ES TEVEKENISEGE
1944-1948

II. rész

A DEMOKRATIKUS HADSEREG HELYZETENEK ALAKULASA A
HATALOMERT VIVOTT HARC IDOSZAKABAN

A háború befejezését követően a hadsereg legfontosabb feladata az újjáépítésben való részvétel volt. A teljesség igénye nélkül felsorolva: vasút és hírközlési vonalak helyreállítása, utak és hidak kijavítása, egyéb építési feladatok, a háborúból visszamaradt aknák és lövedékek összegyűjtése és megsemmisítése. A demokratikus hadsereg ilyen feladatokat látott el 1946 júniusáig, amikor a kormány létszámát 20 ezer főre csökkentette. Ezután a hadosztályok lényegében kiképző keretként működtek tovább, elsősorban tiszti és tiszthelyettesi kiképzést folytatva. Új elhelyezési körlet került kijelölésre, az első hadosztály Tolnára, a 6. hadosztály Pécsre települt át. A műszaki csapatok több szervezési változáson átesve lényegében tovább folytatták az újjáépítési munkálatokat.

Egy korszak lezárult tehát, a háború befejeződött és az ország az újjáépítéssel párhuzamosan a politikai csatározások színtere lett, amely alól a hadsereg sem volt kivétel. Megindult a politikai harc a hadseregen belül és a hadseregért. A politikai küzdelem hevessége időnként túllépte az elfogadható mértéket. Az 1945 novemberi választást megelőző időszakban még maga a SZEB elnöke is meginteni volt kényte-

len a pártokat, hogy mérsékeljék a választási küzdelem hevesességét. A választások eredménye közismert. A kisgazdapárt az elért 57 %-kal bármely demokráciában akár egyedül is kormányt alakíthatott volna, vagy saját maga választhatta volna meg koalíciós partnereit, de legalább ezen eredmények arányában alakíthatta volna ki a kormányt. Azonban 1945 februárjában lezajlik a jaltai konferencia, amely a kiadott nyilatkozatától eltérően, a valóságban érdekszférába került, amelynek a SZEB és annak szovjet elnöke fokozatosan, majd egyre erősödve adott hangsúlyt. A kommunista párt gyakorlatilag minden támogatást megkapott, amelyet kért és amelyek nem sértettek közvetlen szovjet érdeket, vállalva annak esetleges negatív nemzetközi visszhangját is.

A nemzetközi közvélemény nem is szentelt túlzott figyelmet a magyar eseményeknek a még érvényesülő, de fokozatosan lebomló szövetségi állapot, illetve a jaltai egyezség fényében. Így érthetővé válik, hogy a "nyugat" hivatalos politikája miért fogadta viszonylag közömbösen letartóztatásokat, a "kék cédulázást" az összeesküvés kreálását, amelyben a szovjet titkosszolgálatnak nagy gyakorlata volt. Szinte korlátlan volt az MKP támogatása a hadsereggel kapcsolatos ügyekben is, annál is inkább, mert a SZEB-nek ezekben a kérdésekben szinte korlátlan jogköre volt, amely a hadsereg létszámának szabályozásától az egyes tiszti beosztások betöltéséig terjedt.

A nemzetgyűlési választások után a kormányalakítás vált kulcskérdéssé. Mint ismeretes koalíció kormányzás fenntartása valósult meg, de ezen belül a tárcák száma és azok minősége volt a kulcskérdés a pártok számára. Vizsgálatunk szempontjából lényeges, hogy a tárcák elosztása nem tükrözte a választási eredményeket. A kisgazdapárt töltötte be a honvédelmi miniszteri tárcát Tombor Jenő vezérezredes személyében, aki haladó szellemű, de idős katona volt. Ebből a pozí-

cióból a kiszáradapárt számára biztosnak tűnt a katonapolitikai kérdések irányítása. Az MKP érzékelve, hogy a háború befejezésével a hadsereg ügye háttérbe szorult inkább a fontosabb és politikai harcban jobban felhasználható belügyi tárcára koncentrált, de természetesen nem adta fel a hadseregért folytatott küzdelmet sem és folytatta azt a hadseregben belül is. Eljárása hasonló volt, mint a nagypolitikában: nyilvánvaló kisebbsége lévén a parlamentben a politizálás színterét - a SZEB segítségével - áthelyezte a pártközi tárgyalásokra és parlamenten kívüli eszközöket kényszerítve a többi pártra. Parlamenten kívüli szervezetekben szerez döntő pozíciót, mint például a Gazdasági Főtanács. Így politikai céljait a hadsereggel kapcsolatosan: az igazolási eljárások során, a nevelőtiszt intézmény felhasználásával, a katonai elhárítás felügyeletével, a határőrség felügyeletével és megerősítésével, a reguláris hadsereg lassú sorvasztásával kívánta elérni.

Vegyük sorra ezeket a lépéseket. A hadsereg-szervezés első időszakában, - az igazolási eljárások során - az MKP fellép a hivatásos tisztek jelentős számú igazolása és hadseregbe való felvétele ellen, ezeket a beosztásokat tartalékos tisztekkel kívánta betölteni. Majd követelte a "reakciós" tisztek eltávolítását is. Később mikor a nyugatról hazatérő tisztek szolgálatra jelentkeztek, a SZEB segítségével eléri, hogy a "nyugatos" tiszteket eltávolítsák a hadseregből. Ezentúl elégedetlen volt az igazolási eljárás szigorúságával is és elérte, hogy a már igazolt tisztek csak vontatottan kaptak beosztást, majd megindult a B-listázás is, amely során 5000 olyan tisztet és tábornokot távolítottak el a honvédség állományából, akiket az igazoló bizottságok már igazoltak. Ettől függetlenül még az igazolási eljárások során, az 1947. augusztus 30-ig lefolytatott ügyekben a felülvizsgálást kérő tábornokok közül 27 %-ot (109 fő) a tisztek közül 22 %-ot (1838 fő) nem igazoltak. Természetesen ezen eljárás során kiszűrték a valódi reakciós elemeket is, de

ezzel és főleg a B-listázással megroppantották a hivatásos tiszti állomány gerincét. Az állománytáblákban a tiszti helyek több mint 30 %-a nem került feltöltésre.

A nevelőtiszti intézményt a két munkáspárt 1945. január 30-ai javaslata alapján hozták létre a honvédségben. Ennek célja a Hitler elleni háborúba induló honvédekben tudatosítani a háború célját, a fasiszmus elleni küzdelem szükségességét, a magyar társadalom demokratikus átalakításának elkerülhetetlenségét. Ezek helyes, a nemzet érdekével egybeeső célok voltak, amelyeket a koalíció polgári szárnya is elfogadott. Azonban a nevelőtiszti intézmény irányítása és személyi keretének kialakítása már egyértelműen az MKP érdekeit szolgálta. Az irányítást a HM keretében létrehozott kulturális és nevelőosztály végezte, amelyet János Ferenc százados, Nagy Imre veje vezetett. Az osztály egy 1945. május 22-én kiadott ideiglenes miniszteri utasítás alapján dolgozott. A nevelőtiszti személyi állomány kialakítása pedig tudatosan a kommunista párt tagjai sorából vagy az azzal szimpatizálók közül jött létre. A kommunista párt arra törekedett, hogy minél több olyan kommunistát és munkásmozgalmi múlttal rendelkezőt küldjön a hadseregbe, akiket a későbbiek folyamán nevelőtisztnak lehet kinevezni. Ezen felül a Szovjetunióból hazajuttattak mintegy 2000 főt, akik 1945. február 17. és március 1. között érkeztek meg Debrecenbe. Ezek az önkéntesek antifasiszta hadifogoly iskolát végeztek (ahol Rákosi is tartott előadásokat), vagy már partizánképzésen átesett, de bevetésre nem került partizán jelölték voltak.

A nevelőtisztek közülük, illetve az MKP KV Titkárság február 4-ei határozata alapján a pártalapszervezetekből a hadseregbe küldött kommunisták közül kerültek ki. Kezdetben nem volt mindenki az MKP tagja, de már 1945. március 15-én az MKP debreceni székházában sokuknak átadták a párttagkönyvet. Mások később kerültek a párt tagjainak sorába. Más pártok csak csekély mértékben töltötték be pozíciókat a nevelő-

tiszti intézmény véglegesítésére, tevékenységének hivatalos szabályozására. Kiadták a "honvéd nevelőszemélyzet szervezeti határozványát", majd a nevelőtiszteket, akik eddig megbízással látták el feladatukat, hivatásos állományba vették és közülük a rendfokozattal nem rendelkezőket előléptették tisztté. Tehát a nevelőtiszti intézményen keresztül a kommunista párt hatékony politikai ellenőrzést tudott gyakorolni a hadsereg felett, anélkül, hogy a miniszteri pozíció birtokában lett volna.

Talán még ennél is komolyabb lehetőséget rejtett magába a Katonapolitikai osztály vezetése, amely a katonai elhárítás felügyeletét és irányítását biztosította az MKP számára Pálffy Györgyön keresztül. A D-tisztek (defenzív vagyis elhárító) jelen voltak a hadsereg legkisebb egységénél is, szűrték, ellenőrizték az állományt, elsősorban a tiszteket, hatékony segítséget nyújtva a tiszti állomány összetételének az MKP számára kedvező kialakításához.

A háború befejezését követően a már ismertetett létszámcsokkentésre került sor, ezzel párhuzamosan viszont a határőrség nagyarányú fejlesztése indult meg. Ugyanebben az időszakban lép fel a kigazdapárt az arányosítási elképzelésével, amelyet azonban nemcsak a civil szférában söpör le a mind magabiztosabb MKP, hanem a katonapolitika terén is. Vorosilov marsall az MKP tervére támaszkodva követelte, hogy a HM azonnal erősítse meg a határokat. Ennek logikus magyarázata nincs, hiszen Jugoszlávia kivételével minden más környező országot a Szovjetunió tartott megszállva és így nehezen elképzelhető, hogy bármely ország megtámadta volna hazánkat. A kigazdapárt az hitte, hogy életbe léptetheti a HM által kidolgozott új határőrizeti tervet és az új határőr erő koalíciós felügyelet alatt, nem pedig az MKP befolyása alatt alakul meg.

Jelentékenyen meg akarták erősíteni a portyázó alakulatokat, továbbra is a kerületi parancsnokságok alárendeltségében hagyva azokat. Ez a vezetési - irányítási szisztéma már önmagában is csökkentette volna az MKP befolyását, mert az addig elhanyagolta a kerületi parancsnokságokat. Még a nevelőosztályok sem voltak ott, így azok nem voltak kommunista ellenőrzés alatt. Ha tehát az új erős határőrség a kerületi parancsnokságok hatáskörében marad, akkor azt a kiszgazda honvédelmi miniszter irányítja. Ez nem illet bele az MKP forgatókönyvébe. Ezért a SZEB elnöke magához kérte a honvédelmi minisztert és közölte vele, hogy a megerősített határőrség nem a kerületi parancsnokságok hatáskörében, hanem központi vezetés alatt alakul meg, a határőrség parancsnoka pedig Pálffy György ezredes a katonapolitikai osztály vezetője lesz. Így indult meg a határőrség szervezése, 14 zászlóaljat állítanak fel a határ mentén, később a 15.-et Budapesten mint kiképző és karhatalmi alakulatot.

Az MKP tehát eddig tulajdonképpen már három fegyveres testülettel rendelkezett: az AVÓ, majd AHV, a rendőrség, a határőrség. Ennek ellenére az MKP nem volt nyugodt, hogy az említett lépések ellenére sincs teljes ellenőrzése alatt a hadsereg, így ha már ők nem látják hasznát a honvédségnek, politikai ellenfelei sem használhatják azt, megindult egy gyengítési folyamat. A hivatásos tisztek további tizedelésével párhuzamosan újabb háromszáz tartalékos tisztet vesznek állományba. A meglévő két hadosztály létszáma fokozatosan csökken, míg el nem éri az 1948 tavaszi mélypontot, ekkor a két hadosztály létszáma 4449 fő. Ugyanekkor a határőrségé 7795 és a használható fegyverzetet már korábban át kellett adni neki.

Erdekes, hogy más pártok sokkal kedvezőbben ítélik meg az MKP lehetőségeit a hadseregben, a kiszgazdapárt Védelmi Bizottsága, sőt a szövetséges SZDP is úgy ítéli meg, hogy a HM személyügyi, katonapolitikai osztálya, a nevelőtiszti in-

tézmény, a határőrség az MKP kezében van, ez gyakorlatilag a honvédség irányítását jelenti, és a kisgazdapárt a honvédelmi miniszterrel akaratakat 100 %-ban el tudják fogadtatni. Ez az értékelés 1946 júniusában született. Jól látható, hogy a hadseregért folytatott harc nem képezte ugyan az MKP politikájának központi elemét, mégis nagy erőfeszítéseket tett a politikai küzdelem megnyerésére. Ennek a harcnak lett koordinátora az 1946 tavaszán megalakult az MKP KV belül működő Katonai Bizottság, melynek elnöke Farkas Mihály lett. Ebből következik, hogy a kommunista párt egyre komolyabban kezdett foglalkozni a katonapolitikával, hiszen a moszkvai négyes egyik tagja tölti be az elnöki funkciót. A párt évente rendezett Országos Katonai Konferenciát is, ahol egyeztették a lépéseket és meghatározták a feladatokat. Az 1945 nyarán tartott I. konferencia témája a tisztek közötti politikai munka volt, ami gyakorlatilag a közismert Rákosi-féle szalámi taktika hadseregbeli alkalmazását jelentette. A II. konferencia 1946 júniusában került megtartásra, amely már a részleges győzelmeket: a hadosztályok elsorvasztását, a hivatásos tisztek megtizedelését és a határőrség megszerzését nyugtázta. Feladatként a nevelőiszti intézmény megerősítését, kommunista tartalékos tisztek hivatásos állományba vételét határozta meg. Az 1947-es évben tartott III. konferencia nem volt igazán jelentős.

Természetesen pozíciójának romlását a többi párt is érezte és a hadsereggel kapcsolatos politikájukban is növekvő aktivitást fejtette ki. Az 1947. évi költségvetési vita kapcsán a Magyar Szabadságpárt képviselője követeli a politikamentes hadsereget, azaz azt, hogy a hadsereg tagjai ne lehessenek politikai pártok tagjai. 1947-ben a Szociáldemokrata Párt is létrehozta saját honvédségi szervezeteit, amelyek elnöke Zentai Vilmos honvédelmi politikai államtitkár, s jelentős tagtoborzó munkába kezdenek a hadseregen belül. Felüléknél a kisgazdapárt Véderő Bizottságának tevékenysége is. Az 1947 nyarán elfogadott programjában a Nemze-

ti Parasztpárt is kialakítja állásfoglalását a hadsereggel kapcsolatban. Am ezek a törekvések már nem veszélyeztetik komolyan a kommunista párt megszerzett pozíciót.

Az 1948-ban tartott IV. konferencia tudomásul vette a honvédség szerény fejlesztésének tervét és elhatározta, hogy a hadseregben eddig működő pártszervezetek megszüntetése mellett fog kiállni. Ez vonatkozott más pártok szervezeteire is. Helyettük a pártok feletti Kossuth-köröket kívánták állítani. Ez részben taktikai lépés volt, részben már a hadsereg politikai egységét volt hivatott demonstrálni. Ezzel megszabadultak az aktivizálandó koalíciós pártok nemkívánatos hadseregbeli tevékenységétől, még azon az áron is, hogy saját tevékenységüket szüneteltetni kell. Ezen lépés taktikai jellegét az is bizonyítja, hogy még ugyanezen évben tartott V. konferencia vissza is állítja a pártszervezetek működését, de már csak a kommunista párszervezetekét.

Megfigyelhetjük tehát, hogy az MKP fokozódó figyelmet fordított a hadseregre, a politikai fordulat után pedig alapvető változás következik be az MDP katonapolitikájában. Rövid habozás után megérkeznek Moszkvából azok az utasítások, amelyek már a honvédelmi politika prioritását hivatottak megvalósítani. Rövid időn belül a honvédelmi politika válik az összpolitika döntő elemévé, az imperialista veszélyre hivatkozva kezdik meg a centralizálást, a gazdaság militarizálását, a totális pártállam kiépítését. A közvélemény számára ezt Farkas Mihály honvédelmi miniszteri kinevezése jelzi, a benfentések számára pedig az, hogy a Központi Vezetőségen belül Államvédelmi Bizottságot állítanak fel, melynek elnöke Rákosi Mátyás lesz. Volt még azonban egy rövid időszak, amikor úgy látszott, hogy a hadsereg végül is egy szerves, magyar sajátosságokat megőrző fejlődésen megy keresztül, az időközben megkötött párizsi béke keretében. Az 1948 tavaszán a "Pillid hadrend" keretében megindult hadsereg-fejlesztés, a honvédség egy lassú ütemű, de biztató

felődése, amely 5 év alatt futotta volna ki magát. A hadrend az 5000 főből álló honvédségi létszámot (határőrség nélkül) 1948 végére 7000 főre kívánta növelni, 1953-ra pedig a békeszerződésben megengedett 70.000-re. Azonban ez a hadrend nem illeszkedett be a szovjet stratégiai tervekbe, de ezt akkor még a HM-ben nem tudták. A hadrend kifejlesztéséhez 7500 tisztre lett volna szükség, azonban csak 1500 állt rendelkezésre. A hiányt a Kossuth Akadémia, az új tisztképző intézmény volt hivatva pótolni. Ezen kívül mégiscsak vissza kellett hívni, mint egy 1500 tisztet a régi hadsereg igazoltjai közül. A Kossuth Akadémia részére 5000 fiatal önkéntest toboroztak és a meglévő hadsereg ezen jelöltek előképzésére készült fel. Az 1. hadosztály a gyalogsági kiképző tábor a 6. hadosztály a tüzérségi és híradó bázis. A műszaki önkéntesek kiképzését a műszaki hadosztály végezte.

Az eredeti 7 honvéd kerületet négy kerületbe vonták össze: Budapest, Székesfehérvár, Szeged, Debrecen központtal. Végül az I. önlövő repülőszázad és az I-es önlövő rádió felderítő század megalakításával a honvéd légierő csirája is kialakult. Jól látható, hogy az utolsó, magyar sajátosságokat megőrző hadrendben szereplő alakulatok nem képezték számottevő erőt, ezt az is bizonyítja, hogy költségvetésük 150 millió forint volt, ugyanakkor a belügyminisztériumé 460 millió forint. Ez volt tehát az az elképzelés, amellyel Magyarország a háború utáni Európában megpróbálta megtalálni helyét és utoljára őrizte a magyar sajátosságokat a hadseregben.

Az 1948 végére bekövetkező teljes politikai irányváltás, amellyel Magyarország belépett a Sztálini "békétáborba" nemcsak a magyar demokratikus fejlődés végét jelenti, hanem megpecsételi a "Pilis hadrend" és a szuverén magyar hadsereg sorsát is. A Sztálini modell gyorsított átvételére került sor, s mivel a honvédelmi politika pozíciója központivá

vált, ez a gyorsítás a hadseregben különösen éreztette hatását.

A SZTALINI MODELL KERETEINEK KIALAKITÁSA ÉS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KEZDETEI

A hadsereg bolsevizálásának folyamata Farkas Mihály honvédelmi miniszteri kinevezésével indult, aki egyre gyorsuló mértékben vette át a honvédség tényleges vezetését. Átalakítják a hadsereg felső vezetését szovjet mintára, megalakítják a politikai főcsoportfőnökséget. Megkezdődik a szovjet katonai doktrína átvétele, ennek megfelelően alakítják át a hadsereg vezetését, struktúráját, kiképzési rendszerét, tisztképzését. Mozgósítják a pártkádereket és a középszintű katonai vezetés szintjén nagy számban kerülnek katonai funkcióba. Megalakítják a fegyvernemeknek megfelelő tisztképző intézményeket és nagyszámú képzési helyet biztosítanak a Szovjetunióban, a tisztek átképzése érdekében. Megkezdődik a hadsereg átfegyverzése szovjet fegyverekkel, az ipar hadiiparrá történő átalakítása, ami polgári szférában nagyfokú centralizációt és az ún. tervutasításos gazdálkodási rendszerre történő állást jelentett.

Megszűnik a hadseregben az egyszemélyi vezetés elve. 1949. január 4-én határozza el a Politikai Bizottság a Politikai Tiszti Intézmény felállítását. Az államilag kinevezett politikai tiszt társparancsnoki státuszt kap, amely megfelel a szovjet komiszár-rendszernek. A politikai tiszt és parancsnok egymás mellé vannak rendelve, együtt felelnek a katonai feladatok végrehajtásáért, a parancsnok csak a politikai tiszt egyetértésével adhat ki utasításokat. A politikai tiszt egyszerre volt kinevezett társparancsnok, tehát állami funkciót viselt, valamint pártfunkcionárius is, aki saját vezetési szintjén irányította a pártszervezeteket. Kritikus helyzetben vagy vita esetén a rendszer logikájából következően a politikai tiszt állásfoglalása volt a döntő. Megér-

keztek a szovjet katonai tanácsadók is - hasonlóan a civil szférához - kezdetben kevesen, majd egyre többen. Felszámolták a Katonapolitikai osztályt, feladatait az AVH vette át, gyorsan kiépítve a maga struktúráját, eljutva a hadsereg legalacsonyabb vezetési szintjeire is. Sajátos vezetési képződmény jött így létre az alakulatok élén. A parancsnok, aki megosztva funkcionált a politikai tiszttel és velük azonos szinten még egy elhárító tiszt (AVH-s), aki nem volt nekik alárendelve, s aki ellenőrizte az egész alakulatot, beleértve őket is. Nyilvánvaló ez a sajátos "trojka" nem segítette elő a katonai vezetési rendszer normális működését, kiélezett helyzetben döntésképtelenséghez vezethetett s a helyzet mesterséges "élezése" esetén pedig korlátlan hatalmat biztosított a párt számára.

A pártstruktúra mintájára megalakult a személyügyi főcsoportfőnökség is, amely a káderek ügyeit intézte. Szorosan együttműködött a párt káderosztályával, ezáltal a személyzeti munka is a párt fokozott ellenőrzése alatt folyt. Még külsőségekben is így ekeztek megfelelni a szovjet elvárásoknak, a hadsereg öltözködésében megjelent a "gimnasztyorka", a "pilotka", sapkarózsa helyett csillag, a tisztek vállára pedig szovjet mintájú vállap került.

A fellépő tiszthiány felszámolására gyorsított fegyvernemi kiképzéssel, tanfolyam jelleggel működő tisztképzési rendszer került bevezetésre, amely azonban képtelen volt a minőségi követelményeknek eleget tenni. Sor került a szovjet szabályzatok átvételére is.

Jól láthatjuk, hogy ezek az intézkedések átfogják a katonapolitika és a hadsereg egészét, tulajdonképpen teljes mértékben sor került a szovjet katonai modell átvételére. A honvédség megszűnt és helyében a szovjet mintájú "néphadsereg" lépett.

Ezzel tulajdonképpen lezárult a magyar nemzeti haderő történetének vizsgált korszaka. Láthattuk a hadseregben bekövetkezett változások hően tükrözték az országos politika alakulását, bár időszakonként hol elmaradt, hol megelőzte azokat. A politikai küzdelem váltakozó hevességgel, de folyamatosan zajlott a polgári erők és a "baloldal" között egyszerre több síkon a hadseregért és a hadseregben is.

Kiderült, hogy erre a küzdelemre a kommunista párt jobban felkészült, kimunkált koncepciója volt a politikai hatalom és a hadsereg ellenőrzésének megszerzésére. A folyamat végére nemcsak ellenfeleiket, de szövetségeseiket is kiszorították a hadseregből.

A miniszteri tárca birtoklása nélkül, a SZEB segítségével megszerzett kulcspozíciók (nevelőtiszt, elhárító tiszt, határőrség) felhasználásával és a SZEB hathatós támogatásával, az 1946 közepéig tartó kivárás után gyakorlatilag a polgári szférát megelőzve már 1947 elejére sikerült megszerezni a hadsereg feletti ellenőrzést. 1948-49-ben pedig megkezdik a nemzeti haderő átépítését szovjet típusú hadsereggé.

Nem szabad azonban átsiklanunk a hadsereg történetének első demokratikus korszaka felett, ahol a még folyó háború időszakában, az ország romjain talpra állt egy haderő, amelyet méltán nevezünk magyar demokratikus hadseregnek. Ez a hadsereg egyszerre volt antifasiszta és nemzeti, népi jegyet is hordozott abban az értelemben, hogy ez a hadsereg az egész nemzet érdekében készült a németek elleni háborúba, nem rekesztve ki a nemzet fogalmából a népet. A demokrácia és az új Magyarország iránti igény a debreceni Nagytemplomban megfogalmazódott a nemzetben és ezt még a kommunisták által reakciónak tartott politikai erők is nélkülözhetetlennek tartották a magyarság fennmaradása érdekében. Ezen konszenzus alapján szerveződött meg az a magyar haderő,

amely únként vállalta a fasizmus elleni harcot.

Az pedig, hogy a kialakuló jaltai rendszer keretei között nem kapott esélyt a magyar demokrácia, az nem az újjáépítésben, a hadseregszervezésben, az új élet kialakításában részt vett nemzeti demokratikus erők felelőssége. Ők minden tőlük telhetőt megtettek annak érdekében, hogy kivezessék a nemzetet abból a tragikus helyzetből, amelybe az előző vezetés hibájából jutott. Ennek a nagyszerű áldozatvállalásnak voltak azok részesei, akik politikusként, tisztként, polgárként vállalták, hogy megteremtik hazánk nemzeti demokratikus haderejét, amely ha lehetőséget kapott volna méltó örökössévé válik az 1948-as honvédségnek.

FELHASZNALT IRODALOM

- I. Király Béla: Honvédségből Néphadsereg CO-NEXUS
Print - ter 1989.
- II. Mucs Sándor - Zágonyi Ernő: A Magyar Néphadsereg
története. Zrínyi, 1984.
- III. Korom Mihály: A magyar fegyverszünet 1945.
Kossuth, 1987.
- IV. Izsák Lajos: A koalíció évei Magyarországon 1944-48.
Kozmosz könyvek, 1986.